

METODE MODERNE ÎN PREDAREA ÎNVĂȚAREA ISTORIEI. APLICAȚII PRACTICE

Remus-Silviu ISTRATE¹

iiria@yahoo.com

ABSTRACT: Traditional teaching techniques, based mainly on a teacher explaining a topic and students *taking notes*, may still be useful on occasion, but education today revolves more around encouraging the student to awaken their curiosity and desire to learn. Thus, the class becomes a dynamic environment in which students elaborate on what they have already studied. There is an array of learning tools available which teachers can use to encourage engagement, participation and a sense of fun into the classroom. Teachers can create an interactive and dynamic classroom environment using, different methods to teach or to test student's knowledge.

KEYWORDS: methods, teaching, permanent education, cognition, implication.

Metodele didactice reprezintă un ansamblu de procedee și mijloace integrate la nivelul unor acțiuni implicate în realizarea obiectivelor pedagogice concrete ale activității de instruire-educatie proiectată de educatoare, învățator, profesor. Conceptul pedagogic de metodă didactică definește o acțiune cu funcție (auto)reglatorie proiectată conform “unui program care anticipează o suită de operații care trebuie îndeplinite în vederea atingerii unui rezultat determinat” (G. Landsheere). Etimologia cuvântului delimitază semnificația termenului: metodă, în limba greacă înseamnă cale spre (odos=cale; metha=spre).

În știință, în general, metoda este definită ca „o cale de cunoaștere” care produce informații, strategii, principii, legi, paradigme.

În pedagogie, metoda devine «o cale» necesară pentru dobândirea cunoștințelor și capacităților proiectate la nivelul obiectivelor procesului de învățământ prin valorificarea principiilor specifice proiectării, de realizare a activității didactice, în termeni de comunicare-cunoaștere-creativitate.

Calitatea pedagogică a metodei didactice presupune transformarea acesteia dintr-o cale de cunoaștere propusă de profesor într-o cale de

---

¹ Profesor, Școala cu clasele I–VIII „Constantin Platon”, Bacău.

învațare realizată efectiv de preșcolar, elev, student, în cadrul instruirii formale și nonformale, cu deschideri spre educația permanentă.

Noi, dascălii avem menirea de a prezenta istoria ca pe o carte frumoasă, în care să păstrăm neșterse faptele de seamă din trecutul de luptă al poporului român. Istoria nu se compune numai din legende și povestiri, ci este o știință care se bazează pe adevăr, pe fapte și lucruri reale. Reforma sistemului de învățământ pune accent pe efortul propriu al copilului în toate cele trei mari etape: predare, învățare, evaluare.

Metodele de predare – învățare folosite vor trebui să dezvolte învățarea activă, interogativă. Iată câteva modalități de însușire activă a cunoștințelor și deprinderilor și de asimilare activă a experienței sociale: folosirea unor lecturi captivante pentru elevi (legende, povestiri, mituri) discutarea cu elevii a unor fotografii, stampe, ce ilustrează aspecte ale vieții oamenilor în diverse momente ale istoriei, prezentarea și discutarea cu elevii a surselor orale (interviuri, anchete), a unor obiecte, produse, dosare tematice, a reprezentărilor vizuale, a vizitelor etc.

Iată câteva metode moderne, activ-participative, ce se pot folosi frecvent în lecțiile de istorie.

Metoda „ciorchinelui”

Este o metodă grafică care stimulează gândirea critică și creativitatea elevilor. Elevii sunt puși în situația de a crea o structură grafică, utilizând informațiile, cunoștințele acumulate la o lecție, unitate de învățare ori să ajungă să descopere noi informații după lectura unui text.

Metoda poate fi folosită în activitățile de învățare sau de fixare a cunoștințelor ori la evaluarea sumativă a unei unități de învățare.

Etapele de lucru:

1. Elevii sunt informați că vor utiliza «metoda ciorchinelui», care se va concretiza într-un produs «ciorchine» individual sau în echipă (după cum a decis profesorul).

2. Individual, fiecare elev începe «ciorchinele» pe tema anunțată pe caiet, o foaie volantă: «Scrie tot ce știi despre...» (se utilizează brainstorming-ul) timp de 5 minute.

3. „Completează «ciorchinele» după ce citești textul, documentul, harta, graficul cu noile informații” (se stabilește timpul de lucru de 10–20 minute).

4. Schimbul de idei: «În perechea cu colegul de bancă, discută și completează ciorchinele individual». Se poate indica elevilor să utilizeze o altă culoare pentru a identifica ceea ce a învățat fiecare de la colegul său; se stabilește timpul de lucru.

5. În grupe de 4–5 elevi se discută și se completează «ciorchinii» individuali, apoi se realizează un produs al grupei, «un afiș» pe coala mare, fiecare grupă folosind o culoare, stabilită în faza de organizare (se stabilește timpul de lucru).

6. Produsele finale se afișează (pe tablă, pe pereții clasei) și se face «turul galeriei».

7. Raportarea-raportul fiecărei grupe (susținut de echipă) prezintă produsul și răspunde la întrebări. Produsele finale pot rămâne afișate pentru a fi văzute de ceilalți profesori și de părinți.

Produsele individuale vor fi păstrate în Portofoliul elevului.

Dacă metoda este folosită la lecții de evaluare sumativă, notarea se poate face pe echipă sau individual (utilizând produsele individuale) după criteriile de notare dinainte stabilite cunoscute de elevi.

Evaluarea presupune analiza, corectarea, critica, lauda, ierarhizarea și luarea deciziei, notarea atât a «procesului» cât și a «produsului» (ca, de altfel, pentru toate metodele grafice).

Metoda «ciorchinului» dezvoltă la elevi:

- capacitățile cognitive (identificarea, examinarea, definirea, interpretarea, corelarea, clasificarea, formularea, construirea)
- capacități de evaluare și autoevaluare;
- abilitați de muncă în echipă;
- atitudini.

Metoda poate fi utilizată cu succes la toate clasele gimnaziale, aplicând-o gradual.

La clasa a V-a se poate începe cu «ciorchinele» mai puțin complex: Popoarele Orientului antic, Aribuțiile monarhului în statele Orientului antic și se va ajunge la «ciorchinele» complex, cum ar fi Moștenirea culturală a Orientului antic, unde elevul trebuie să clasifice, să structureze, să coreleze cunoștințele.

«Să dezlegăm misterul»

Este o metodă pentru a dezvolta gândirea critică și creativă a elevilor. Prin această metodă se urmăresc anumiți pași:

1. Elevii trebuie să organizeze într-o structură grafică informațiile scrise pe mai multe jetoane, cu scopul de a descoperi cunoștințe, informații sau pentru a descoperi DE CE ?

2. Elevii sunt organizați în grupe de 4–5 elevi, grupe eterogene. Se stabilesc prin negociere rolurile elevilor, regulile, timpul de lucru, modul de prezentare a produselor finale.

3. Fiecare grupă primește un plic cu jetoane pe care le analizează pentru a descoperi legăturile dintre procesele, evenimentele care duc la soluționarea problemei.

4. Elevii vor realiza o structură grafică lipind jetoanele pe o foaie mare și vor trasa legăturile cu o culoare (pentru fiecare grupă).

5. Produsele finale vor fi expuse pe tablă sau pe pereții clasei.

6. Grupele «vizionează» produsele.Își notează întrebările și comentariile («turul galeriei»).

7. Raportul fiecărei grupe își prezintă produsul.Elevii din celelalte grupe pun întrebări, fac judecăți de valoare.

8. Fiecare grupă își reexaminează propriile produse în comparație cu celelalte.

9. Utilizând diferite tehnici de conversație, profesorul fixează noile cunoștințe, descoperite de elevi.

Jurnalul cu dublă intrare este o metodă activă ce se poate folosi pentru a înțelege conținutul unui text sau a unei imagini, elevii reținând mai multe informații semnificative referitoare la subiectul sau problema pusă în discuție .

Este o metodă folosită pentru a-i pune pe elevi să coreleze noile informații cu experiența personală și să reflecteze la semnificația pe care o are un text pentru fiecare dintre ei . Această metodă presupune următoarele etape:

1. Se cere elevilor să citească un text, să privească o anumită imagine;

2. Fiecare elev alege un fragment sau aspect care l-a impresionat l-a surprins, i-a contrazis opiniile.

3. Pagina caietului este împărțită în două coloane: în prima coloană fiecare elev notează fragmentul ales, iar în a doua coloană notează comentariile personale referitoare la acel pasaj sau imagine . Pot nota și impresii, păreri, întrebări etc.

Elevii pot răspunde la unele întrebări cum ar fi:

De ce au ales acel pasaj / imagine?

La ce i-a făcut să se gândească?

Ce nedumeriri au în legătură cu acel text, imagine?

În predarea-învățarea istoriei accentul trebuie pus pe înțelegerea faptelor istorice, pe cooperarea lor dar și pe memorarea celor mai importante date. Profesorul trebuie să-l ajute pe elev să perceapă istoria ca pe o știință care studiază fapte istorice, pe baza documentelor . Strategiile activ-participative utilizate în cadrul lecțiilor de istorie, mobilizează energiile elevului, dezvoltându-i capacitatea de concentrare și spiritul de observație . Ele contribuie la dezvoltarea gândirii critice ale elevului și la realizarea obiectivelor propuse .

Mozaicul este o strategie care se bazează pe învățarea în echipă, stimulând încrederea în forțele proprii a participanților, dezvoltă abilități de comunicare, răspunderea individuală de grup . Clasa se împarte în echipe de câte patru elevi. Fiecare membru primește un cartonaș cu un număr de la unu la patru, după care primește o fișă ce cuprinde o parte dintr-un material mai amplu (materialul are atâtea părți câte grupe s-au format).

Se explică subiectul pus în discuție .Fiecare elev va fi, pe parcursul orei, profesor și elev, pentru că fiecare va preda fragmentul său colegilor de grup și va învăța de la aceștia părțile pe care ei le vor prezenta .

În a doua etapă, toți elevii cu numărul 1 se vor grupa separat . La fel vor proceda și numerele 2,3,4. Din acest moment ei devin experți . Citesc fragmentul primit, se consultă între ei și hotărăsc cum vor prezenta informațiile colegilor de la grupele inițiale . Ei pot folosi și material didactic disponibil .

În etapa a treia, după ce experții și-au încheiat activitatea fiecare se întoarce la grupa inițială și le predă celorlalți fragmentul pregătit, încercând să fie cât mai convingători . Ei pot primi și întrebări, iar dacă sunt nelămuriri poate interveni și profesorul. Fiecare parte a întregului este prezentată într-o ordine logică, ajungându-se la reconstituirea întregului . La final, învățătorul reamintește tema studiată, urmând ca elevii să prezinte din nou, în ordine inițială, fiecare parte a materialului, așa cum și-au însușit-o în cadrul grupului de experți . În acest moment, profesorul adresează întrebări pentru a verifica gradul de înțelegere a informațiilor și pentru a aplica și un test.

Pentru lecția *Iluminismul* se poate împărți tema în patru subteme:

- Aspecte generale – numerele 1
- Reprezentanți în spațiul francez- numerele 2
- Manifestări iluministe în Moldova și Țara Românească- numerele 3
- Manifestări iluministe în Transilvania – numerele 4

Elevii formează grupe de câte patru . Fiecare primește un număr de la 2 la 4 și se formează noile grupe .

Grupele de experți, astfel formate vor dezbate temele puse în discuție . Elevii vor fi pregătiți cu diverse materiale: portretele lui Voltaire, Rousseau, Montesquieu, fragmente din operele iluminiștilor, o fișă conținând informații despre manifestări iluministe în spațiul românesc, harta Europei în sec. XVIII–XIX, etc.

Experții se întorc la echipa inițială unde transmit cunoștințele colegilor . Grupele prezintă rezultatul studiului întregii clase. Se poate interveni la final cu un test. Folosirea metodelor moderne, activ-participative în studiul istoriei promovează învățarea prin cooperare a elevilor .

Literatura de specialitate oferă o paletă variată de metode care pot fi folosite în studiul istoriei. Ele trebuie alese și îmbinate, în așa fel încât, prin aplicarea lor să conducă la rezultatele cele mai bune.

Bibliografie:

- [1] ***, M.E.C. *Programe școlare, Istorie*, București, 2005.
- [2] ***, M.E.C., *Învățarea activă, ghid pentru formatori și cadre didactice*, București, 2001.
- [3] ***, Dumitru, Al., *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*, Editura de Vest, Timișoara, 2000.